

IN MEMORIAM. EROI CATOLICI DIN JUDEȚUL BACĂU

Anton Coșa

În amintirea străbunicului meu, Coșa Antal, unul dintre eroii Primului Război Mondial, căzut pe 26 septembrie 1916 în Campania din Transilvania

Acest articol își are începuturile în descoperirea în biserița de lemn din cimitirul Buchila din satul Valea Seacă (actuala comună Nicolae Bălcescu) a două table comemorative cu eroii căzuți în Primul Război Mondial.

Surprinzătoare pentru noi a fost de la bun început constatarea că numele celor notați pe aceste două table comemorative (intitulate „*Morții pentru Patrie 1916-1918 din Parohia Catolică Valea Seacă*”) nu se regăseau pe nici un alt monument de for public din sat ori din comună, deși ar fi fost normal să fie așa.

Am încercat, evident, să găsim măcar o explicație a unei asemenea stări de fapt cât se poate de nefirești. Rezultatul demersului nostru a dus invariabil la constatarea că, în timp, din motive destul de neclare încă, dar pe care le putem intui cu suficientă convingere (având în vedere contextul istoric, ulterior anului 1948), asupra memoriei celor 140 de eroi a fost așternut un nemeritat „vâl al uitării”. Mai mult, între acești eroi și cei care, în mod firesc, ar fi fost obligați să le perpetueze amintirea și să le onoreze jertfa s-au ridicat, de către autoritățile comuniste grele obstacole.

Cu toate aceste nedreptăți, numele acestor eroi vor dăinui până astăzi, într-un spațiu eclesastic binecuvântat, deși izolat (dar poate tocmai de aceea salvator) într-un cimitir catolic, memoria lor continuând a fi cinstită cum se cuvine de către cei pe care jertfa lor i-a lăsat urmași (copii, soții, nepoți, strănepoți etc.) pe pământul de unde plecaseră odinioară să își apere Țara.

Din fericire, un număr de 16 dintre cei 140 de eroi din Primul Război Mondial (originari din Galbeni) se găsesc pe un alt monument ridicat în anul 1921 în memoria lor în curtea Bisericii catolice din satul Galbeni (aflat astăzi în componența comunei Nicolae Bălcescu).

Dar și destinul acestui monument a fost unul cel puțin ciudat, fiind mutat în cursul anului 1984, din motive ținând de autoritățile comuniste de atunci, în cimitirul satului. Numele încrustate pe monument sunt: Panțiru Ioji, Ghiurca Giurgi, Dogaru Petre, Sărățanu Ianoș, Dogaru Antal, Biur Andraș, Dogaru Andraș, Vacaru Ștefan, Budău Giurgi, Pișta Ioji, Duma Martin, Coșa Antal, Sabău Ioji, Dogaru Ianoș, Dogaru Mihai și Ișvanca Ianoș.

Fiecare monument dedicat eroilor are menirea de a aminti urmașilor jertfa celor care, în vremuri de restriște, și-au sacrificat viața pentru apărarea Țării, în

speranța unui viitor liniștit pentru copii, nepoți și strănepoți. În timpul Primului Război Mondial, catolicii din județul Bacău au dat dovada dragostei față de pământul pe care trăiau, jertfindu-se pentru apărarea acestuia, cu speranța ca urmașii lor să aibă o viață mai bună.

Urmașii eroilor la care facem referire în rândurile de față au fost la rândul-le conștienți de semnificația gestului lor, de a le dedica aceste două table și de a le păstra astfel vie memoria. Ei au fost sprijiniți îndeaproape de parohul de atunci, pr. Petru Neumann, cel care păstora satele din Parohia romano-catolică Valea Seacă și care a înțeles că misiunea de preot implică, alături de slujirea creștină, și păstrarea memoriei eroilor localnici.

Din păcate, în anii puterii totalitare comuniste, numele acestor eroi vor rămâne în continuare încrustate doar pe cele două table, într-o veche bisericuță de lemn unde, din când în când, urmașii lor vor veni să-i pomenească, deși normal ar fi fost ca numele și memoria lor să fie cinstite și pe un alt monument de for public.

Prin intermediul rândurilor de față ne manifestăm speranța că, într-un timp relativ scurt, numele acestor 140 de **Eroi** să se regăsească pe un monument de for public dedicat eroilor din satele componente ale comunei Nicolae Bălcescu, județul Bacău.

Summary

This article was written in memory of the Heroes of villages Galbeni and Valea Seacă, who sacrificed in the 1st World War.

EROII DIN PRIMUL RĂZBOI MONDIAL

(„Mortii pentru Patrie 1916-1918 din Parohia Catolică Valea Seacă”)

Giurgi Dogar Petre
Gherg. Salahor Petre
Ianoș Kalapacs Ian.
Mart. Salahor Ant.
Petre Benedek Mart.
Mart. Petre Ianoș
Ioje Bara Petre
Iacob Crăciunu
Giurgi Crăciunu
Giurgi Antal Petre
Giurgi Kicsi Țiganaș
Mihai Antal Ianoș
Ianoș Tulbur Petre
Ianoș Crăciunu Imre
Ianoș Petre Petre
Gherg. Petraș Lung.
Petre Duma
Gherg. Petre Iacob
Petre Petre Gros
Petre Antal Ianoș
Mihai Arva Mart.
Ianoș Tarkas Giurgi
Ianoș Petre Berjontan
Mihai Petraș Ianoș
Ioje Petraș. Lung.
Petre Petraș Lung.
Mihai Petraș Balan
Ștefan Petraș Ianoș
Mihai Duma Ant.
Mihai Petraș Lung.
Andrieș Petraș Mih.
Miklos Petraș Mih.
Petre Dogar Petre
Petre Laszlo Andr.
Mihai Gyur

Petre Morar Mart.
Ianoș Crăciunu
Ferencz Miclos
Mih. Salahor Ian.
Petre Petraș Mih. Lung.
Mih. Petre Mih. Gros.
Giurgi Tulbur Dombi
Mihai Petre Giurgi
Ianoș Bara Petre
Ioje Salahor Ant.
Gherg. Petraș Mihai
Ianoș Gyur Ant.
Antal Petraș Lung.
Ianoș Andor Gherg.
Ștefan Mate Petr.
Giurgi Bodo Fer.
Ianoș Timar Mart.
Ianoș Morar Ianoș
Antal Iacob Ian.
Ianoș Dogar Antal
Ianoș Salahor Mart.
Antal Jitar Giurgi
Mihai Petraș Ioje
Ianoș Bodo Mart.
Giurgi Bodo Mart. Ros.
Ianoș Bodo Ioje
Martin Bodo Ant.
Mihai Bodo Martin
Ianoș Erdei Antal
Iacob Bodo Petre
Ianoș Gabor Mih.
Ianoș Fekete Giurgi
Antal Erdei Petre
Andrieș Erdei Antal
Petre Cojan Petre nepot

Ianoș Petre Padurar
Ianoș Bodo Mih. Iacob
Antal Dogar Giurgi
Ianoș David Mart.
Giurgi Bodo Antal
Ianoș Bodo Mihai
Martin Petraș Ioje
Giurgi Petraș Ioje
Fer. Ciobotar Mih.
Mart. Bodo Ianoș
Fer. Cojan Giurgi
Giurgi Zod Martin
Giurgi Ghiur Fer.
Ștefan Bodo Mih.
Andrieș Doboș Antal
Mihai Deak Ianoș
Giurgi Bodo Mihai
Antal Bodo Mihai
Mihai Bodo Ștefan
Ferenți Bulai Giurgi
Giurgi Bulai Mihai
Antal Tanko Peter
Ianoș Marian Antal
Martin Deak Giurgi
Mihai Bodo Martin
Giurgi Marti Ștef.
Ianoș Bodo Antal
Giurgi Petre Ianoș
Ștefan Benedek Giurgi
Ioje Panțir Ianoș
Giurgi Gyurca
Petre Dogar
Ianoș Kosa Sereșan
Antal Dogar
Andrieș Bur Andr.

Ianoș Bulai Andr.
Ianoș Dogar Antal
Antal Dogar Antal
Antal Timar Mih.
Antal Tanko Mih.
Petre Cojan Petre
Ianoș Cojan Antal
Ianoș Cojan Ianoș
Gherg. Ciurar Mihai
Petre Cojan Giurgi
Antal Neacșul
Ianoș Tancău Mihai
Martin Katrin
Martin Cojan Mih.
Antal Bur Gherg.
Ianoș Ciurar Antal
Martin Bejan Ianoș
Andrieș Dogar Ianoș
Mihai Dogar Petre
Martin Dogar Bradu
Mihai Petraș Mart.
Antal Tanko Mart.
Ștefan Bodo Mihai
Mihai Benedek Andr.
Antal Bodo Antal
Andrieș Dogar
Ștefan Vakar
Giurgi Bodo
Ioje Pista
Martin Deak
Antal Kosa
Ioje Szabo Ștef.
Ianoș Dogar
Mihai Dogar
Ianoș Iștvanka

Tabla cu Eroii

Tabla cu Eroii

Bisericuța de lemn din cimitirul Buchila

Interior Bisericuța de lemn din cimitirul Buchila

Soldați români din Primul Război Mondial, Campania din Transilvania (august-septembrie 1916). Rândul întâi, primul din stânga: Coșa Antal

Monumentul Eroilor din Primul Război Mondial, originari din satul Galbeni

ÎNVĂȚĂMÂNTUL BĂCĂUAN ÎN PERIOADA INTERBELICĂ

Remus Silviu Istrate

După încheierea primului război mondial (1918), au loc transformări importante în ceea ce privește învățământul românesc. În cadrul învățământului băcăuan, remarcăm, în această perioadă, Liceul de băieți „Ferdinand I”. Acesta, în 1925, primește de la Ministerul Instrucțiunii Publice suma de 2.000.000 lei, cu care s-a construit un etaj pe ambele aripi ale clădirii, mărindu-se localul cu încă 8 săli de clasă. Liceul are și internat, înființat în 1920, instalat în local propriu din str. Cuza Vodă. Efectivul elevilor liceului era în anii '20 de 550 elevi. Liceul are o admirabilă fanfară formată din elevi, înființată în anul 1931, prin stăruința profesorului Gh. Botezatu, fost director al liceului, care este condusă de locotenentul V. Țurcanu, șeful muzicii Regimentului 27 dorobanți.

Directorii liceului, între 1919-1933 au fost: Al. Densușeanu (1.09.1919-1.11.1920), I. Monaru (1.11.1920-10.03.1922), C.S. Codreanu (10.03.1922-15.03.1925), Gh. Gavrilesco (15.03.1925-1.08.1927), Haralambie Ionescu (1.08.1927-31.12.1929), Nicolae Muscă (1.01.1930-15.09.1930), Gh. Botezatu (15.09.1930-decembrie 1931).

Directorul liceului în 1933 era prof. Gh. Gavrilesco, fost inspector școlar al regiunii a XV-a Bacău. Funcționează pentru a patra oară ca director al acestui liceu. În decembrie 1931, a fost reales în această calitate¹.

Liceul, în 1938, avea 11 clase cu 503 elevi și 22 cadre didactice. Avea 12 săli de clasă, un laborator general (chimie, fizică, științe naturale), bibliotecă, sală de gimnastică și atelier de legătorie, cămin pentru 60-70 de elevi, și cantină. Liceul trecea, pe atunci, drept cea mai bine dotată unitate școlară din oraș².

La Școala Profesională de fete „Principesa Maria”, în februarie 1926 s-a înființat internatul școlii, care adăpostește eleve din județul Bacău și alte localități, în str. General Averescu, unde se află și un atelier practic de croitorie înființat în 1931, și unde absolventele gradului I și II fac practică. Școala avea și o cantină pentru eleve.

Pe lângă subvenția Ministerului Instrucțiunii Publice, pentru plata chiriei și a personalului, școala este întreținută și de Comitetul Școlar. Efectivul era de 230 de eleve. În afara primei directoare a școlii, doamna Ortensia Morțun, sunt de amintit doamnele profesoare Caliopia Ivașcu, fostă directoare, Natalia

---

¹ DJAN Bacău, **Fond II/2594**, Ioan Ichim (coordonator), **Municipiul Bacău, schiță monografică**, Întreprinderea poligrafică Bacău, 1971, p. 192.

² DJAN Bacău, **Fond II/907**, Grigore Grigorovici, **Bacăul din trecut și de azi**, 1933, Tipografia Primăriei Municipiului Bacău, p. 72.